

แนวทางและข้อ เสนอแนะในการแก้ปัญหาความซ้ำซ้อนของภาษีการค้าของไทย

เมื่อพิจารณาถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมฟอกย้อม-พิมพ์ผ้าของไทยคืออุตสาหกรรมสิ่งทอทั้งหมด และต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมแล้ว และได้ศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้ขาดพัฒนาการของอุตสาหกรรมนี้ด้วยกันหลาย ๆ สาเหตุดังที่ได้กล่าวถึงในบทที่ 2 และบทที่ 3 แล้ว นั้น เราพบว่าในปัญหาของอุปสรรคต่าง ๆ ที่ทำให้อุตสาหกรรมฟอกย้อม-พิมพ์ผ้าของไทยขาดการพัฒนาและขยายตัวนั้น มักจะเป็นปัญหาทางด้านคุณภาพและราคาของผลิตภัณฑ์ ที่ทำให้ผลิตภัณฑ์นี้ไม่สามารถแข่งขันกับคู่แข่งอื่นได้ ทั้งตลาดในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งมักจะมีตัวภาษีเป็นตัวที่เกี่ยวข้องหรือร่วมมีบทบาทด้วยเป็นส่วนใหญ่ และตัวภาษีที่เป็นตัวหลักซึ่งเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมสิ่งทอ ทั้งระบบการผลิตก็คือ ภาษีการค้าที่ซ้ำซ้อน ภาษีการค้าที่ซ้ำซ้อนนี้เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์อย่างมากของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐบาล และภาคเอกชน

ในบทก่อนหน้าก็คือ บทที่ 4 ได้กล่าวถึง/ลักษณะความสำคัญและความซ้ำซ้อนของโครงสร้างภาษีในอุตสาหกรรมสิ่งทอ ซึ่งส่งผลถึงอุตสาหกรรมฟอกย้อม-พิมพ์ผ้าอย่างมาก และเนื่องจากโครงสร้างภาษีนี้นอกจากจะเป็นปัญหาต่ออุตสาหกรรมสิ่งทอแล้ว ยังเป็นปัญหากับทุกอุตสาหกรรมที่มีขั้นตอนการผลิตหลายขั้นตอน ที่สามารถตัดคอนได้ และปัญหานี้เป็นปัญหาที่วางรากฐานมาเป็นเวลานาน ทั้งผู้ผลิต ผู้ค้า และเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลเองก็เคยชินกันมานาน ดังนั้น การที่จะแก้ปัญหาความซ้ำซ้อนของระบบภาษีการค้าของไทย จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือกันอย่างมาก ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน และจำเป็นต้องใช้ระยะเวลา เพราะไม่ใช่จะแก้ที่จุด ๆ เดียวหรือขั้นตอนแต่ละขั้นตอน แต่จะต้องแก้ทั้งระบบโครงสร้างภาษีการค้าเลย อย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะพูดถึงแนวทางและข้อ เสนอแนะในการแก้ปัญหาความซ้ำซ้อนของภาษีการค้า ขอย้อนไปพิจารณาถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ความที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 3 พอเป็นสิ่ง เชบ ดังนี้

ปัญหาทางด้านการลงทุนและเทคโนโลยี จะเกี่ยวข้องกับคุณภาพของสินค้าและต้นทุนในการผลิตสินค้าเป็นส่วนใหญ่ อาทิ เช่น เรื่องสีย้อม คือ สีรีแอคทีฟ และสีแว็ต ความที่ได้กล่าวมาว่า รัฐบาลโดยคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนให้การคุ้มครองโรงงาน 2 โรง ของชาวอินเดีย ที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนให้ผลิตสีย้อมขึ้นในเมืองไทย ด้วยการเก็บภาษีอากรการนำเข้าใน

อัตราที่สูง รวมทั้งยังเก็บค่าธรรมเนียมในการนำเข้า (Surcharge) เพื่อขึ้นอีก อันเป็นการเพิ่มต้นทุนให้กับโรงงานฟอกย้อม-พิมพ์ผ้าอย่างมาก ซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เพราะถ้าไม่นำเข้า จำเป็นต้องใช้วัตถุดิบที่ผลิตในประเทศ ก็ต้องพบกับปัญหาที่ใช้ด้อยคุณภาพ ไม่ตรงกับความต้องการของตลาด มีชนิดสีให้เลือกน้อยและราคาไม่ได้ถูกกว่าการนำเข้ามากนัก ถ้าผลิตออกมาสินค้าก็มีคุณภาพต่ำ สู้กับคู่แข่งขั้นไม่ได้ และถ้าจะยอมรับสภาพภาษีการนำเข้าที่สูงก็ต้องรองรับการเพิ่มขึ้นของต้นทุนในการผลิต ดังนั้นแนวทางที่น่าเป็นสิ่งที่ดีที่สุดก็คือ ให้โรงงานทั้ง 2 โรงงานนั้น พัฒนาทางด้านการผลิตให้มีสินค้ามากประเภท คุณภาพให้ดี และราคาไม่แพง สินค้าส่วนนี้ให้รัฐเก็บภาษีอากร การนำเข้าและค่าธรรมเนียมในอัตราที่สูงเพื่อให้โรงงานฟอกย้อม-พิมพ์ผ้าใช้วัตถุดิบเหล่านี้ แต่ในส่วนที่โรงงานทั้ง 2 ยังไม่สามารถผลิตได้ ก็ต้องเก็บในอัตราต่ำ เพื่อให้โรงงานฟอกย้อม-พิมพ์ผ้าของเรา สามารถพัฒนาทางด้านคุณภาพ และราคาของสินค้าให้ทัดเทียมกับคู่แข่งได้

ทางด้านเครื่องจักร ทราบกันดีว่าโรงงานฟอกย้อม-พิมพ์ผ้า ส่วนใหญ่ในประเทศ จะเป็นขนาดเล็ก และขนาดกลาง เครื่องจักรที่ใช้ในกระบวนการผลิต ก็เป็นเครื่องจักรที่เก่า ล้าสมัย ประสิทธิภาพในการผลิตต่ำ ถ้าจะมีการขยายการลงทุนเอาเครื่องจักรใหม่ ๆ ที่มีเทคนิคการผลิตที่ดี ก็จำเป็นจะต้องดูว่าคุ้มกับการลงทุนหรือไม่ แต่ปัจจัยหรืออุปสรรคใหญ่ที่ทำให้ไม่เกิดการพัฒนา และขยายตัวเลย ก็คือ ภาษีอากรการนำเข้าและภาษีการค้า ที่รัฐเรียกเก็บจากผู้ประสงค์จะนำเข้ามาเพื่อใช้ในการผลิตของตนเอง ไม่ได้สั่งเข้ามาเพื่อการค้าในอัตราที่สูง และสูงกว่าอัตราที่เรียกเก็บจากอุตสาหกรรมอื่น ๆ ในกระบวนการผลิตสิ่งทอ ซึ่งจุดนี้เอง รัฐน่าจะพิจารณาถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมนี้บ้าง ลดอัตราภาษีอากรการนำเข้าให้ต่ำลงมา และไม่คิดภาษีการค้าสำหรับผู้นำมาผลิตสินค้าต่อไป และควรส่งเสริมให้มีการผลิต เครื่องจักรย้อมสีที่สามารถผลิตได้ในประเทศ ในราคาถูก คุณภาพดี ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจให้ผู้ผลิตขยายการลงทุน นำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาปรับปรุงการผลิตให้มีประสิทธิภาพขึ้น ใช้เครื่องจักรที่ใหม่และทันสมัยขึ้น เพื่อให้สินค้าที่ออกมามีคุณภาพที่ดี ราคาไม่แพง สามารถทดแทนการนำเข้าจากต่างประเทศ และสามารถส่งออกไปตลาดต่างประเทศทั้งในข้อตกลงและนอกข้อตกลง อันจะเป็นการช่วยเพิ่มการลงทุน การจ้างงาน ลดดุลการค้า และเพิ่มการเกินดุลในดุลการค้าสิ่งทอ

ปัญหาทางด้านแรงงาน ขาดบุคคลากรที่มีคุณภาพ การเข้าออกงาน (Turnover) สูง โดยเฉพาะในช่วงฤดูกาลทำไร่นานา ปัญหานี้สามารถจัดการให้ดีขึ้นได้โดยจัดให้มีการฝึกอบรม

เกี่ยวกับความรู้เบื้องต้นทางค้าปลีก โดยเฉพาะเกี่ยวกับ เรื่องที่ตนเองรับผิดชอบ และให้สิ่งจูงใจแก่ช่างฝีมือเพื่อป้องกันการกลับไปทำไร่ทำนา และด้วยเหตุที่มีโรงงานขนาดเล็ก และขนาดกลางมาก เครื่องเก่าล้าสมัย คนงานขาดประสิทธิภาพ ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น จากนโยบายภาษีของรัฐเรื่องสี จึงทำให้โรงงานขนาดเล็กและขนาดกลาง เหล่านี้พยายามจะลดต้นทุน ลดคุณภาพ เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ทางด้านราคา ดังนั้นตลาดที่พอระบายได้ก็คือตลาดในประเทศ และตลาดชายแดน แต่เมื่อตลาดชายแดนไม่สะดวก เหมือนก่อน และตลาดภายใน เริ่มหันมาใช้สินค้า ที่มีคุณภาพมากขึ้น สิ่งเหล่านี้ยิ่งจะทำให้โรงงานขนาดเล็กและขนาดกลาง เหล่านี้ไม่พัฒนาขึ้น และมีโอกาสจะออกจากอุตสาหกรรมนี้ไปเร็วและมากขึ้น แต่ถ้ารัฐจะสนับสนุน ไม่ว่าจะ เป็น เรื่อง เครื่องจักร วัตถุดิบ คือ สี มีการจัดฝึกอบรมคนงาน และให้สิ่งจูงใจจากโรงงานแก่คนงาน มีการจัดสรร โควตาการส่งออก ทั้งในข้อตกลงและนอกข้อตกลงแก่โรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก และขนาดกลาง ที่สามารถพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้โรงงานขนาดเล็ก และกลางหันมาแข่งขันด้านคุณภาพแทน ซึ่งจะได้ส่วนแบ่งทางตลาดกลุ่มใหม่ที่มีความต้องการสินค้าคุณภาพที่ดีกว่าเดิม

ด้านมาตรการคืนและชดเชยภาษีอากร ซึ่งรัฐออกมา เพื่อเป็นมาตรการส่งเสริมการส่งออกซึ่งก็ดี ที่ช่วยให้โรงงานต่าง ๆ หันมาสินค้าเข้ามาเพื่อผลิตเพื่อการส่งออก สามารถขอคืนภาษี ตามมาตรา 19 ทวิ หรือขอชดเชยตามอัตรา ก. หรืออัตรา ข. ของ อ.2/2529 แต่สิ่งที่ไม่ดีก็คือว่า จะทำให้โรงงานต่าง ๆ เหล่านี้ไม่ใช้สินค้าที่ผลิตได้ในประเทศ ซึ่งจะทำให้โรงงานที่ผลิตวัตถุดิบได้ ผลิตได้ไม่คุ้มทุน เพราะตลาดมีความต้องการมากแต่ผลิตมากไม่ได้ เพราะไม่มีใครซื้อ โรงงานเหล่านี้ก็จะลดการลงทุนลดกำลังการผลิต และไม่ปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต การพัฒนาก็ไม่เกิดขึ้น นอกจากนี้ยังจะต้องนำเข้าวัตถุดิบต่าง ๆ จากต่างประเทศเป็นหมื่นล้านบาท ดังนั้นมาตรการคืนและชดเชยภาษีอากร ควรจะมีแค่ต้องทำควบคู่กันไปกับการร่วมมือร่วมใจกันของ ภาครัฐบาล และภาคเอกชน ในการหาทางพัฒนาการผลิตให้ดียิ่งขึ้น ต้นทุนต่ำลง เพื่อจะได้ทดแทนการนำเข้า และที่สำคัญสามารถควบคุมตลาดวัตถุดิบไว้ได้ทั้งปริมาณ คุณภาพ และราคา ไม่ต้องเสี่ยงกับการขาดแคลน หรือการขึ้นราคาจากต่างประเทศที่ราคาคุมไม่ได้

ภาษีการค้า นับเป็นแหล่งสำคัญมาก ในด้านการจัดหารายได้ เข้าประเทศ ในฝั่งประมาณหนึ่ง ๆ อาจกล่าวได้ว่า รัฐสามารถจัดเก็บภาษีการค้าได้เป็นจำนวนมาก สูงกว่ารายได้จากภาษีอื่น ๆ

ในปีงบประมาณ 2529 รายได้จากภาษีการค้า คิดเป็นร้อยละ 19.8¹ ของรายได้จากภาษีอากรทั้งหมด ถึงแม้ว่าจะมีความสำคัญในเชิงรายได้ แต่โครงสร้างภาษีการค้าของประเทศไทยรวมทั้งโครงสร้างภาษี ในอุตสาหกรรมสิ่งทอที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน ก็ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ นานาว่า ภาษีการค้าจัดเก็บในอัตราสูง เมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านในย่านอาเซียนด้วยกัน อีกทั้งการคำนวณภาษีการค้ายังต้องเสียภาษีทุกขั้นตอน ภาษีการค้าจึงเป็นอุปสรรคต่อการผลิตและการส่งออก อีกทั้งก่อให้เกิดการบิดเบือน (Distortion) ทางเศรษฐกิจหลายประการ ได้มีเสียงเรียกร้องจากผู้ประกอบการโดยทั่วไป ที่ต้องการให้รัฐบาลหาทางแก้ไข ซึ่งก็มีการเสนอแนวความคิดกันหลาย ๆ ทางไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนให้มีการรวมตัวกันในแนวตั้ง (Vertical Integration) หรือให้มีการลดอัตราภาษีลง หรือปรับโครงสร้างภาษีให้เกิดความเหมาะสมต่อภาวะ เศรษฐกิจปัจจุบัน

การรวมตัวกันในแนวตั้ง (Vertical Integration) ในวงการอุตสาหกรรมสิ่งทอนั้น เป็นวิธีการที่ดีวิธีหนึ่งที่จะลดความซ้ำซ้อนของภาษีการค้าลงได้ แต่เป็นการลดปัญหาเป็นบางส่วนเท่านั้นของอุตสาหกรรมนี้ กล่าวคือ มีบางโรงงานที่มีโรงปั่นด้ายของตัวเอง ผลิตสินค้าเพื่อเป็นวัตถุดิบในโรงงานทอผ้าของตัวเอง ก็ลดความซ้ำซ้อนลงได้ในช่วงการผลิต วัตถุดิบให้กับขั้นตอนการทอผ้า หรือบางโรงก็มีขั้นตอนการฟอกย้อมและพิมพ์ผ้า เองอยู่ใน 2 ขั้นตอน ดังที่ได้กล่าวมา ก็เป็นการลดความซ้ำซ้อนลงไปอีกขั้นตอนการรวมตัวกันในแนวตั้งเป็นขั้น ๆ นั้นหายากมากที่จะให้มีการรวมตัวกันในแนวตั้งของทุก ๆ ขั้นตอนของการผลิต จะมีก็เป็นบางช่วง ซึ่งการจะรวมตัวกันในแนวตั้งจะต้องมีการลงทุนที่สูง ชื่อวัสดุอุปกรณ์เครื่องจักรที่ทันสมัยมีตลาดรองรับกับผลผลิตที่จะเพิ่มขึ้น ซึ่งเท่าที่ผ่านมา จะทำได้บ้างในกรณีที่ร่วมทุนกับบริษัทต่างชาติ เช่น ญี่ปุ่น สหรัฐหรือยุโรป แต่ก็ทำได้บางช่วงของการผลิต ซึ่งแนวทางแก้ปัญหาคความซ้ำซ้อนด้วยวิธีนี้ก็ยังไม่ดีพอ เพราะ เป็นการลดความซ้ำซ้อน แต่ไม่ได้แก้ความซ้ำซ้อน

การลดอัตราภาษีการค้าลง วิธีการนี้เป็นการลดความรุนแรงของการซ้ำซ้อนลง แต่ปัญหาความซ้ำซ้อนของโครงสร้างภาษีก็ยังคงมีอยู่ครบทุกขั้นตอน การแก้ปัญหาคด้วยวิธีนี้ก็ยังไม่ใช่วิธีที่ดีพอที่จะขจัดปัญหาความซ้ำซ้อนให้หมดลงไปได้ นอกจากนี้รัฐบาลเองก็คงไม่อยากจะมีการปรับอัตราภาษีการค้าลงมามาก เพราะว่าฐานะการคลังของรัฐบาลอยู่ในสภาพที่เรียกว่ายังไม่น่าไว้วางใจ

¹"ภาษีมูลค่าเพิ่ม" มาศภูมิธุรกิจ (13-19 มกราคม 2530) : 5.

จากที่กล่าวมา แนวทางแก้ปัญหาการซ้ำซ้อนของภาษีการค้าของไทยทั้ง 2 วิธี ยังเป็นวิธีที่ยังไม่ดีพอ เพราะเป็นการลดความรุนแรง แต่ไม่ใช่เป็นการแก้ไขให้เกิดความซ้ำซ้อนอย่างไรก็ตามระบบภาษีการค้าของไทยเริ่มมีมานานแล้ว จนเกิดความเคยชินทั้งภาครัฐบาลผู้มีหน้าที่จัดเก็บและประชาชนผู้เสียภาษี ทำให้เกิดความเข้าใจง่ายในหลักปฏิบัติ แต่เมื่อเศรษฐกิจของประเทศเจริญรุ่งเรืองมากขึ้น และยิ่งมากขึ้นเพียงใดกิจกรรมต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจก็จะมีลักษณะสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นเพียงนั้น ด้วยเหตุนี้หน่วยงานของรัฐบาลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีอากรจึงจำเป็นต้องหมั่นปรับปรุงวิธีการจัดเก็บ ตลอดจนนำเอาภาษีประเภทใหม่ ๆ ที่เหมาะสมมาใช้ ทั้งนี้เพื่อให้การจัดเก็บภาษีอากรเป็นไปอย่างถูกต้อง และเป็นธรรมโดยสอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป เพราะในัจจุบันนี้ระบบภาษีการค้าที่ใช้อยู่ ก่อให้เกิดปัญหาหลายประการที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายผลิตฝ่ายขาย หรือฝ่ายส่งออก ซึ่งพอสรุปที่สำคัญได้ดังนี้

1. ภาษีการค้ามีลักษณะเป็นภาษีซ้ำซ้อน แม้ว่าภาษีการค้าจะเป็นภาษีการขายทอดเดียว (Single Stage Sales Tax) แต่มีการเก็บภาษีจากผลิตภัณฑ์ระหว่างผลิตและผลิตภัณฑ์ขั้นสุดท้าย ฉะนั้นภาษีที่ถูกจัดเก็บในกระบวนการผลิตในขั้นแรกจะเป็นฐานภาษีในขั้นถัดไป จึงทำให้ภาษีเกิดความซ้ำซ้อน หรือแฝงอยู่ในราคาสินค้าที่ผลิตออกมา ต้นทุนการผลิตของสินค้าจึงสูงเกินควร ถึงแม้รัฐบาลจะออกมาตรการต่าง ๆ มาบ้าง เพื่อช่วยเหลือธุรกิจการค้า อย่างเช่น การลดอัตราภาษีให้กับผลิตภัณฑ์สินค้าลง ก็เป็นเพียงการบรรเทาภาระภาษีเท่านั้น แต่ไม่สามารถขจัดปัญหาการเก็บภาษีซ้ำซ้อนให้หมดไปได้

2. ภาษีการค้าเป็นอุปสรรคต่อผู้ผลิต ทั้งเพื่อการส่งออกและทดแทนการนำเข้า และเพื่อใช้เองในประเทศด้วย กล่าวคือ ภาษีจะถูกจัดเก็บทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิต ถ้ากระบวนการผลิตใดมีความซับซ้อนมาก การซ้ำซ้อนของภาษีที่เกิดขึ้นก็มากตาม เช่นกัน ในด้านการส่งออกทำให้ผู้ผลิตไม่สามารถคำนวณหามูลค่าของภาษีที่แฝงอยู่ในตัวสินค้าได้ชัดเจนว่ามีจำนวนเท่าใด เมื่อหามูลค่าของภาษีที่แท้จริงไม่ได้ ผู้ส่งออกก็ไม่สามารถขอรับภาษีจ่ายคืนตามมาตรการช่วยเหลือสำหรับสินค้าส่งออกได้อย่างสมบูรณ์ เป็นผลให้ต้นทุนการส่งออกของสินค้านรวมภาษีการค้าเข้าไปด้วย ราคาสินค้าส่งออกจึงมีราคาสูงขึ้น ทำให้การแข่งขันด้านราคาไม่สามารถสู้กับต่างประเทศได้ และในด้านการทดแทนการนำเข้าและใช้บริโภคภายในประเทศก็เช่นเดียวกัน เมื่อต้นทุนการผลิตรวมเอาภาษีการค้าเข้าไปด้วย จึงทำให้ราคาสินค้าสูงกว่าเมื่อเทียบกับการนำเข้ามาจากต่างประเทศ จึงทำให้ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายภายในประเทศหันไปซื้อ

สินค้าจากต่างประเทศมาเป็นวัตถุดิบในการผลิต หรือจำหน่ายออกไป ซึ่งมีผลให้อุตสาหกรรมภายในประเทศไม่มีการขยายการผลิต และปรับปรุงเทคนิคการผลิต เช่นอุตสาหกรรมฟอกย้อมพิมพ์ผ้า ซึ่งส่งผลถึงเรื่องดุลการค้าระหว่างประเทศด้วย

3. ภาษีการค้าที่มีการจัดเก็บหลายอัตรา ทำให้เกิดการบิดเบือนทางเศรษฐกิจในปัจจุบันภาษีการค้าของไทยมีการจัดเก็บหลายอัตรา ตั้งแต่อัตราร้อยละ .05-40 ของรายรับ ฉะนั้นการจัดเก็บภาษีหลายอัตรา ย่อมขาดความเป็นกลางในการเสียภาษี อีกทั้งยังเป็นแรงจูงใจให้มีการบิดเบือนในการใช้ทรัพยากรในการผลิต หรืออาจกล่าวได้ว่าผู้เสียภาษีจะอาศัยประโยชน์จากความไม่เสมอภาคของโครงสร้างภาษีการค้า เพื่อหลีกเลี่ยงการชำระภาษีในอัตราที่สูงกว่า

จากปัญหาที่สะสมมานานของโครงสร้างภาษีการค้าที่ซ้ำซ้อน จึงมีผู้คิดหาแนวทางต่าง ๆ มาแก้ปัญหา แต่ก็ยังไม่เป็นที่น่าพอใจและยอมรับ จนได้เกิดแนวความคิดของเรื่องการจัดเก็บภาษีแบบใหม่ขึ้นมา ซึ่งกำลังเป็นที่น่าสนใจติดตาม และศึกษาอยู่ทั้งภาครัฐบาลและส่วนที่เกี่ยวข้องกับจัดเก็บภาษีแบบใหม่นี้ จะทำให้อัตราภาษีการค้ามีแนวโน้มลดลงและแก้ปัญหาภาษีซ้ำซ้อนที่สร้างความไม่ เป็นธรรมและ เป็นที่เดือดร้อนกับผู้เสียภาษี ทั้งต่ออุตสาหกรรมฟอกย้อม-พิมพ์ผ้า หรืออุตสาหกรรมสิ่งทอโดยรวมทั้งหมด และรวมไปถึงอุตสาหกรรมต่าง ๆ ด้วยการจัดเก็บภาษีแบบใหม่นี้ก็คือ "การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม"

ลักษณะความหมายของภาษีมูลค่าเพิ่ม

ภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value Added Tax : VAT) นั้นอาจให้คำจำกัดความอย่างง่าย ๆ ได้ว่า "เป็นภาษีการขาย หรือการเปลี่ยนมือสินค้าและบริการแต่ละครั้ง โดยผลสุดท้ายภาระภาษีทั้งหมดจะไปรวมกันตกอยู่ที่ผู้อุปโภคสินค้านั้น ยกตัวอย่าง เช่น ซื้อวัตถุดิบมาราคา 100 บาท นำมาแปรรูปเป็นสินค้าไปขายได้ 150 บาท แสดงว่าสินค้านี้มีมูลค่าเพิ่มขึ้นเป็น 50 บาท ถ้าหากอัตราภาษีที่เก็บคือร้อยละ 10 แล้ว ภาษีมูลค่าเพิ่มของสินค้านี้ก็คือ 5 บาทนั่นเอง

ความหมายของภาษีมูลค่าเพิ่มนี้ อาจพิจารณาได้อีกอย่างหนึ่งคือ เป็นภาษีของมูลค่าสินค้าที่เพิ่มขึ้น (Value-Added) สินค้าจะมีมูลค่าเพิ่มขึ้นได้ก็จากการแปรรูป หรือปรุงแต่ง

หรือเปลี่ยนรูปให้มีสภาพผิดไปจากเดิม โดยก่อให้เกิดประโยชน์ในการอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้น ดังนั้น การจ่ายภาษีให้แก่รัฐบาลจึงมีการกระทำในแต่ละช่วงตอนที่สินค้าเปลี่ยนมือ แทนที่รัฐบาลจะเก็บในคอนขายปลายมือเพียงครั้งเดียว ด้วยเหตุนี้เองธุรกิจต่าง ๆ จึงมีส่วนผูกพันกับภาษีประเภทนี้ไม่ตอนใดก็ตอนหนึ่ง

ภาษีมูลค่าเพิ่ม เป็นภาษีขายล่าสุดของการวิวัฒนาการการเก็บภาษี จากการซื้อขาย สำหรับหน่วยธุรกิจหนึ่ง ๆ เป็นภาษีที่เก็บจากฐานของมูลค่าที่เพิ่มขึ้นของสินค้าในขั้นตอนการผลิตแต่ละขั้นตอน การใช้มูลค่าเพิ่มขึ้นในแต่ละขั้นตอนเป็นฐานในการคำนวณภาษีแทนการใช้ราคาสินค้า หรือรายรับเป็นฐานนั้น เป็นการลดปัญหาการเก็บภาษีซ้ำซ้อนลงได้ ดังนั้นฐานภาษีของภาษีนี้นี้คือ ผลต่างระหว่างรายรับที่ได้จากการขายผลิตผลของหน่วยธุรกิจกับต้นทุนของการผลิตสินค้านั้น ที่เกิดจากการซื้อวัตถุดิบและปัจจัยการผลิตต่าง ๆ (ไม่รวมสินค้าทุนและทักษะแรงงานในรูปต่าง ๆ)

ภาษีมูลค่าเพิ่มที่นิยมและกล่าวถึงกันมากที่สุด ก็คือ ภาษีมูลค่าเพิ่มแบบการบริโภค (Consumption type Value Added Tax)¹ ฐานภาษีในกรณีนี้ ก็จะมีลักษณะที่แคบลงจากที่ได้กล่าวถึงแล้วข้างต้น นั่นคือจะมีการอนุญาตให้หักจากผลต่างที่นิยามแล้วข้างต้น รายจ่ายทั้งหมดที่เกิดขึ้นในการซื้อสินค้าทุนนั้น ๆ ในปีที่ซื้อมา เปรียบเสมือนหนึ่งให้มีการหักค่าเสื่อมราคาแบบเร่ง 100% (Accelerate Depreciation) นั้นเอง

การคำนวณหาค่าภาษีมูลค่าเพิ่ม

วิธีการคำนวณระดับภาษีที่หน่วยเสียภาษีต้องเสียในภาษีมูลค่าเพิ่ม ประเภทที่ให้หักราคาสินค้าทุนทั้งหมดในปีที่ซื้อนั้น มีด้วยกัน 2 วิธี คือ

1. แบบวิธีหักออก (Subtraction Method) คือหน่วยเสียภาษีที่หักรายการต่าง ๆ ที่ซื้อ หรือว่าจ้างจากหน่วยเสียภาษีอื่น ๆ จากยอดรายรับของตน ส่วนที่คงเหลือแสดงถึงมูลค่าเพิ่มของหน่วยเสียภาษีนั้นแล้ว จึงใช้อัตราภาษีคำนวณจากมูลค่าเพิ่มนี้เพื่อกำหนดระดับภาษีที่ต้องเสีย

....

¹ ไกรยุทธ อิศรศาสนันท์ "ภาษีการค้าของไทย" หนังสืออ่านประกอบการศึกษาวิชา เศรษฐศาสตร์, คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2520), หน้า

2. วิธีใบเสร็จรับเงิน (Invoice Method) หรือวิธีเครดิตภาษี (Tax credit method) วิธีนี้ก็คือ ผู้เสียภาษีจะคำนวณเงินภาษีที่ต้องเสียจากยอดรายรับก่อนสุทธิ (Gross Receipt) โดยตรงตามอัตราภาษีที่ต้องการเสีย ครั้นแล้วก็หักเงินภาษีที่จ่ายแล้ว โดยผู้เสียภาษียรายอื่น ๆ ซึ่งผู้เสียภาษียรายแรกได้ซื้อสินค้าและบริการมา ออกจากระดับภาษีที่ได้คำนวณไว้แล้ว ส่วนของเงินภาษีที่เหลือจึงเป็นเงินภาษีที่ผู้เสียภาษียรายแรกจะต้องเสียจริง

ในการใช้วิธีใบเสร็จรับเงินนี้ได้มีการตั้งเงื่อนไขว่า เครดิตภาษีที่ผู้เสียภาษียรายแรกพึงจะได้รับนั้น จะต้องมิใช่ใบเสร็จรับเงินที่แสดงว่าให้ซื้อปัจจัย วิธีนี้เองจะจงใจให้ผู้เสียภาษียรายแรกเรียกร่องใบเสร็จรับเงินจากผู้ขายสินค้าและบริการ เช่นเดียวกับผู้เสียภาษียอื่น ๆ จะพยายามเรียกร่องใบเสร็จรับเงิน เพื่อตัวเองจะได้นำไปแสดงเพื่อขอลดหย่อนภาษีที่ต้องเสีย กลายเป็นกระบวนการควบคุมยอดรายรับหรือยอดจ่ายของหน่วยเสียภาษีซึ่งกันและกัน

ในทางปฏิบัติ ผู้เสียภาษีจะคำนวณภาษีโดยการหาผลต่างระหว่างภาษีผลผลิต (Output Tax) ที่ผู้ผลิตได้รับกับภาษีปัจจัย หรือวัตถุดิบในการผลิต (Input Tax) ที่จ่ายไป โดยคำนวณตามสูตร ดังนี้¹

$$\begin{aligned} \text{ภาษีมูลค่าเพิ่ม} &= \text{ภาษีของผลผลิต} - \text{ภาษีของวัตถุดิบ} \\ (\text{Net Amount of Value Added Tax}) &= (\text{Output Tax}) - (\text{Input Tax}) \end{aligned}$$

ภาษีของผลผลิต (Output Tax) หรือภาษีจากการขาย คือภาษีที่ผู้ผลิตซึ่งขายสินค้าและบริการรูปใหม่ให้แก่ผู้บริโภคแล้ว

$$\text{ภาษีของผลผลิต (Output Tax)} = \text{มูลค่าของผลผลิต} \times \text{อัตราภาษี}$$

ภาษีปัจจัยในการผลิตหรือภาษีของวัตถุดิบ (Input Tax) คือภาษีมูลค่าเพิ่มที่เรียกเก็บจากสินค้าและบริการที่ผู้ผลิตซื้อมาเพื่อใช้ในการผลิตสินค้า

$$\begin{aligned} \text{ภาษีของวัตถุดิบ (Input Tax)} &= \text{มูลค่าของวัตถุดิบที่ใช้สำหรับการผลิต} \\ &\quad \times \text{อัตราภาษี} \end{aligned}$$

¹ "ภาษีมูลค่าเพิ่ม" มาตฤภูมิธุรกิจ (13-19 มกราคม 2530) : 5.

ในการคิดคำนวณภาษี จะคิดกับผู้ผลิตสินค้าและบริการที่เป็นผู้ผลิตอิสระไม่ว่าจะทำการผลิตเพื่อกำไร หรือผลิตโดยไม่หวังผลกำไร ซึ่งผู้เสียอาจะจะเป็นบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลก็ได้ (โดยปกติภาษีมูลค่าเพิ่มที่ใช้กันทั่วไปมักมีอัตราเดียวกันกับสินค้าและบริการทุกชนิด) ตัวอย่างการคำนวณ ผู้ผลิตรายหนึ่งต้องส่งปัจจัยในการผลิตสินค้าจากต่างประเทศ เป็นมูลค่า 1,000 บาท เสียภาษีในอัตรา 10% ซึ่งจะต้องเสียเท่ากับ 100 บาท แต่ทว่าทางการยังไม่ต้องให้จ่ายในระยะที่นำสินค้าเข้า เมื่อผู้ผลิตนำปัจจัยการผลิตนั้นเข้า รวมกับปัจจัยที่หาได้ภายในประเทศ โดยซื้อในราคา 3,300 บาท (ราคาขาย 3,000 บาท บวกภาษี 10% คือ 300 บาท) แล้วผลิตสินค้าออกขายให้แก่ผู้บริโภคโดยคิดภาษีเอาจาก ผู้บริโภคด้วย คือ ราคาขาย 4,400 บาท ภาษีเท่ากับ 440 บาท ฉะนั้น เมื่อถึงเวลาชำระภาษีมูลค่าเพิ่ม ผู้ผลิตรายนี้จะต้องเสียภาษีให้แก่รัฐบาล ดังนี้คือ

ภาษีที่ผู้ผลิตจะต้องจ่ายทั้งหมด ณ จุดผลิต	540.-
1. ภาษีจากการขายสินค้า 4,400 บาท	440.-
2. ภาษีจากการนำปัจจัยการผลิต เข้าจากต่างประเทศ	100.-
(ซึ่งไม่ได้จ่ายค่อนนำเข้า)	
หัก ภาษีชดเชยที่ผู้ผลิตจ่ายไปแล้ว เนื่องจากการซื้อปัจจัย คือ	400.-
1. หักภาษีจากการนำปัจจัยเข้า	100.-
2. หักภาษีจากการซื้อปัจจัยการผลิตภายในประเทศ	300.-
เพราะฉะนั้นภาษีที่รัฐบาลได้รับ เมื่อสิ้นระยะการผลิตและจำหน่าย	140.-

เปรียบเทียบการ เก็บภาษีระหว่างภาษีการค้ากับภาษีมูลค่าเพิ่ม

ตามที่ได้เห็นอย่างแจ่มชัดมาแล้วว่า โครงสร้างภาษีการค้าของไทยในปัจจุบันก่อให้เกิดการ เก็บภาษีซ้ำซ้อนในทุกขั้นตอนการผลิต วัตถุประสงค์ในการผลิตที่ถูกเก็บภาษีในขั้นตอนแรก จะถูกภาษีแฝงอยู่ในขั้นตอนต่อ ๆ มาตลอด ซึ่งจากการวิเคราะห์ และการคำนวณในบทที่ผ่านมาคือ บทที่ 4 พบว่า เพียงแค่วัตถุประสงค์เพียงตัวเดียว คือ โพลีเอสเตอร์ชนิดสั้น เมื่อครบทุกขั้นตอนการผลิตแล้ว จะถูกเก็บภาษีรวมกันประมาณ 14% ซึ่งถ้าพิจารณาครบทุกส่วน ยอดการสะสมภาระภาษีก็จะสูงขึ้นไปอีก ซึ่งจุดนี้เองจึงมีเสียงเรียกร้องที่จะให้นำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้แทน เพื่อแก้ปัญหาการซ้ำซ้อนของภาษีการค้า

ก่อนที่จะสรุปว่าภาษีมูลค่าเพิ่มดีกว่า และสามารถทดแทนระบบภาษีการค้าเดิมที่มีอยู่มาช้านานได้อย่างไร น่าจะพิจารณาเปรียบเทียบกันว่าทั้ง 2 ระบบ เมื่อคำนวณหาค่าภาษีที่จะต้องชำระกันแล้วต่างกันมากน้อยอย่างไร ภาษีมูลค่าเพิ่มสามารถลดการเข้าซื้อได้หรือไม่ และเท่าไร ซึ่งพอจะคำนวณและเปรียบเทียบให้เห็นดังต่อไปนี้

พื้นฐานและเงื่อนไขในการคำนวณ

- เป็นการคำนวณภาษีในอุตสาหกรรมสิ่งทอ ซึ่งประกอบไปด้วยตั้งแต่เป็นสารเคมี มาสู่อุตสาหกรรมผลิตเส้นใยประดิษฐ์, อุตสาหกรรมปั่นด้าย อุตสาหกรรมทอผ้า อุตสาหกรรมฟอกย้อมลพิมพ์ผ้า และอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปในที่สุด

- เพื่อสะดวกและเป็นบรรทัดฐานเดียวกันในการคำนวณ ขอกำหนดสัดส่วนของวัตถุดิบแต่ละขั้นตอน เป็นตัวเลข เช่นเดียวกันกับในบทที่แล้ว คือในบทความภาษีการค้า ทั้งนี้เพื่อให้เห็นและ เปรียบเทียบได้อย่างชัดเจน ดังต่อไปนี้

1. อุตสาหกรรมผลิต เส้นใยประดิษฐ์	วัตถุดิบ	56.14%
2. อุตสาหกรรมปั่นด้าย	วัตถุดิบ	40.96%
3. อุตสาหกรรมทอผ้า	วัตถุดิบ	67.72%
4. อุตสาหกรรมฟอกย้อม-พิมพ์ผ้า (ในกรณีไม่ใช่รับจ้างผลิต)	วัตถุดิบ	66.67%
5. อุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป	วัตถุดิบ	61.80%

- กำหนดมูลค่าเสื้อผ้าสำเร็จรูป 1 ซีน 200 บาท ชั้นค่า
- กำหนดอัตรากำไรสุทธิมาตรฐาน ชั้นค่า เช่นเดียว

กับในบทที่ 4 คือ

1. สารเคมี	ร้อยละ 10
2. อุตสาหกรรมผลิต เส้นใยประดิษฐ์	ร้อยละ 10
3. อุตสาหกรรมปั่นด้าย	ร้อยละ 10
4. อุตสาหกรรมทอผ้า (ดิบ)	ร้อยละ 12
5. อุตสาหกรรมฟอกย้อม-พิมพ์ผ้า	ร้อยละ 15
6. อุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป	ร้อยละ 15

- ด้านอัตราภาษีสำหรับภาษีการค้า ใช้อัตราในมีจจุบัน (ประมวลรัษฎากร ฉบับ .
สมบูรณ 2530) คือ

1. อุตสาหกรรมผลิตเส้นใยประดิษฐ์ อากรนำเข้าสารเคมี 7% ภาษีการค้า
และเทศบาลของสารเคมี 1.65%
2. อุตสาหกรรมผลิตเส้นใยประดิษฐ์ และอุตสาหกรรมฟอกย้อม-พิมพ์ผ้า (ผลิต
เอง) ตามพระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ 179 เสียร้อยละ 1.1 (มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 1 มกราคม
2530)
3. อุตสาหกรรมปั่นด้ายและอุตสาหกรรมทอผ้า ภาษีการค้าและภาษีเทศบาล
เท่ากับ 5.5%
4. อุตสาหกรรมฟอกย้อม-พิมพ์ผ้า (รับจ้างผลิต) ภาษีการค้าและภาษีเทศบาล
เท่ากับ 3.3% ของค่าจ้างรับจ้างผลิตสินค้า
5. อุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป ภาษีการค้าและเทศบาล 9.9%
6. ภาษีมูลค่าเพิ่ม คิดอัตราเดียวสำหรับทุกขั้นตอนการผลิต ถึงร้อยละ 3, 5,
7, 9 และ 10 โดยใช้ร้อยละ 10 เป็นตัวอย่างในการคำนวณ

- สูตรการคำนวณ

$$1. \text{ หาราคาขาย} = \text{ต้นทุน} + \text{กำไร}$$

$$2. \text{ หาภาษีการค้าและเทศบาล} = \text{ราคาขาย} \times \text{อัตราภาษี}$$

$$3. \text{ หาภาษีมูลค่าเพิ่ม}$$

$$= (\text{มูลค่าผลผลิต} \times \text{อัตราภาษี}) - (\text{มูลค่าวัตถุดิบ} \times \text{อัตราภาษี})$$

คู่มือวิทยุโทรทัศน์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พื้นฐานและเงื่อนไขในการคำนวณตามที่ได้อธิบายข้างต้น หอจะสรุปเป็นตารางได้ดังต่อไปนี้

รายการ	วัตถุดิบ	กำไรสุทธิ	อัตราภาษี		หมายเหตุ
			การค้า + เทศบาล	มูลค่าเพิ่ม	
อุตสาหกรรมผลิต เส้นใยประดิษฐ์	56.14%	10%	1.1%	10%	อากรนำเข้า
อุตสาหกรรมปั่นด้าย	40.96%	10%	5.5%	10%	7%
อุตสาหกรรมทอผ้า	67.72%	12%	5.5%	10%	การค้า
อุตสาหกรรมฟอกย้อม-พิมพ์ผ้า	66.67%	25%	3.3%	10%	เทศบาล
		(15%)	(1.1%)		1.65%
อุตสาหกรรมผลิต เสื้อผ้าสำเร็จรูป	61.80%	15%	9.9%	10%	ของสารเคมี

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ เป็นอัตราของอุตสาหกรรมฟอกย้อม-พิมพ์ผ้าที่ผลิตเอง

เปรียบเทียบภาระภาษีระหว่างภาษีการค้ากับภาษีมูลค่าเพิ่ม

	สารเคมี	ใยประดิษฐ์	ด้าย	ผ้าดิบ	ผ้าฟอก	เสื้อ	รวม (บาท)
โครงสร้างต้นทุน	0.5614	0.4096	0.6772	0.6667	0.6180	-	-
มูลค่า (บาท)	12.83	22.87	54.98	82.44	123.6	200	-
อัตรากำไรมาตรฐาน	10%	10%	10%	12%	15%	15%	-
ราคาขาย (วัตถุดิบ)	14.11	25.16	60.48	92.33	142.14	230	-
ภาษีการค้า รั้ง อัตรา	0.0165	0.011	0.055	0.055	0.033	0.099	-
และภาษี จ้าง ภาระ	0.23	0.28	3.33	5.08	0.98	22.77	32.67
เทศบาล ผลิต อัตรา	0.0165	0.011	0.055	0.055	0.011	0.099	-
เอง ภาระ	0.23	0.28	3.33	5.08	1.56	22.77	33.25
มูลค่าเพิ่ม (บาท)	14.11	11.05	35.32	31.85	49.81	87.86	230

สูตรการคำนวณหาภาษีมูลค่าเพิ่ม $V = M - N \dots\dots\dots (1)$

โดยให้ $V =$ มูลค่าเพิ่มของสินค้า

$M =$ มูลค่าสินค้าที่ผลิตได้

$N =$ มูลค่าวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต

เอาอัตราภาษี (T) คูณสมการที่ 1 จะได้สมการภาษีมูลค่าเพิ่ม

$t_v = t_m - t_n \dots\dots\dots (2)$

โดยให้ $t_v =$ ภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value Added Tax : VAT)

$t_m =$ ภาษีผลผลิต (Output Tax)

$t_n =$ ภาษีวัตถุดิบ

นั่นคือ ภาษีมูลค่าเพิ่ม $=$ ภาษีผลผลิต - ภาษีวัตถุดิบ

(Value Added Tax) $=$ (Output Tax) - (Input Tax)

อัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม จะใช้อัตรา 3%, 5%, 7%, 9%, และ 10% เป็นตัวอย่างในการคำนวณ ทั้งนี้เพราะ

- อัตรา 3, 5, 7 และ 9% เป็นอัตราภาษีการค้าที่เคยใช้อยู่ในอุตสาหกรรมสิ่งทอ ซึ่งถ้าเฉลี่ยก็อยู่ราว ๆ 5 - 7%

- อัตรา 10% กำหนดขึ้นมาในอัตราที่สูงกว่าอัตราของภาษีการค้าในปัจจุบันของอุตสาหกรรมสิ่งทอ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ซึ่งในการคำนวณ จะแสดงวิธีการคำนวณเฉพาะอัตรา 10% เป็นตัวอย่างเท่านั้น ดังต่อไปนี้

อัตรา 10%	สารเคมี	ใยประดิษฐ์	ด้าย	ผ้าดิบ	ผ้าฟอก	เสื้อผ้า	รวม
ภาษี (บาท)	1.41-0	2.52-1.41	6.05-2.52	9.23-6.05	14.21-9.23	23.0-14.21	-
=	1.41	1.11	3.53	3.18	4.98	8.79	23
อัตรา 9%	=	1.27	0.99	3.18	2.87	4.48	20.7
7%	=	0.99	0.77	2.47	2.23	3.49	16.1
5%	=	0.71	0.55	1.76	1.60	2.49	11.5
3%	=	0.42	0.33	1.06	0.96	1.49	6.9

ดังนั้นภาษีการค้าต่อเสื้อผ้าสำเร็จรูป เป็นมูลค่า 230 บาท

กรณีรับจ้างผลิต	$\frac{32.67 \times 100}{230}$	=	14.20%
กรณีผลิตเอง	$\frac{33.25 \times 100}{230}$	=	14.46%

ตารางแสดงส่วนแตกต่างระหว่างภาษีการค้ากับภาษีมูลค่าเพิ่ม

ภาวะภาษีระบบปัจจุบัน ในอุตสาหกรรมสิ่งทอ	อัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม				
	3%	5%	7%	9%	10%
กรณีอุตสาหกรรมฟอกย้อม-พิมพ์ รับจ้างผลิต = 14.20%	11.20%	9.20%	7.20%	5.20%	4.20%
" " " " ผลิตเอง = 14.46%	11.46%	9.46%	7.46%	5.46%	4.46%

จากการคำนวณหาภาวะภาษีของมูลค่าเพิ่มในอุตสาหกรรมสิ่งทอ จะพบว่า ไม่ว่าอุตสาหกรรมนี้ หรือจะเป็นอุตสาหกรรมอะไรก็ตาม และไม่ว่าจะมีขั้นตอนการผลิตกี่ขั้นตอน ถ้าเราตั้งอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มขึ้นมาในอัตราหนึ่ง ภาวะภาษีที่อุตสาหกรรมนั้นได้รับรวมกันแล้วคิดเป็นสัดส่วนต่อสินค้าขั้นสุดท้าย ค่าคอมที่ได้อัตราเดียวกันกับที่เราตั้งขึ้นมานั้นเอง ส่วนภาวะภาษีที่อุตสาหกรรมสิ่งทอทั้งระบบได้รับ เมื่อ เปรียบ เทียบกันระหว่างภาษีมูลค่าเพิ่มกับภาษีการค้าทั้งสองกรณี คือ ในกรณีที่อุตสาหกรรมฟอกย้อม-พิมพ์ผ้า เป็นอุตสาหกรรมรับจ้างผลิตและเป็นอุตสาหกรรมที่ผลิตเอง ผลปรากฏว่าภาวะภาษีที่เกิดขึ้นจากภาษีมูลค่าเพิ่มไม่ว่าจะเก็บในอัตราไหนก็ตาม ดีกว่าภาวะภาษีที่เกิดขึ้นจากการจัดเก็บแบบภาษีการค้าทั้งในกรณีที่รับจ้างผลิตและผลิตเองก็ตาม กล่าวคือ ถ้าจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม ในอัตรา 10% ภาวะภาษีจากการจัดเก็บแบบภาษีการค้าทั้งสองกรณีจะมากกว่า ถึงเกือบ 5 เท่า ดังตารางต่อไปนี้

ภาวะภาษีการค้าระบบปัจจุบัน ต่อเสื้อผ้าสำเร็จรูปมูลค่า 230 บาท	ภาษีมูลค่าเพิ่ม			
	อัตรา 10%	ตกแต่งบ้าน	อัตรา 3%	ตกแต่งบ้าน
กรณีอุตสาหกรรมฟอกย้อม-พิมพ์ รับจ้าง = 32.67 บาท	23 บาท	1.42 เท่า	6.9 บาท	4.73 เท่า
" " " " ผลิตเอง = 33.25 บาท	23 บาท	1.45 เท่า	6.9 บาท	4.82 เท่า

ซึ่งจากตารางที่แสดงให้เห็นข้างต้น จะพบว่าภาวะภาษีการค้าที่เกิดขึ้นกับอุตสาหกรรมสิ่งทอไม่ว่าจะเป็นกรณีรับจ้างผลิต หรือผลิตเองก็ตาม ของอุตสาหกรรมฟอกย้อม-พิมพ์ผ้าจะสูงกว่าภาวะภาษีที่เกิดขึ้นจากการจัดเก็บแบบภาษีมูลค่าเพิ่ม ไม่ว่าจะเก็บในอัตรา 10% หรือ 3% ก็ตาม ในปริมาณที่มาก ซึ่งในการคำนวณมีต้นทุนต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นมิใช่ต้นทุนที่แท้จริง เป็นเพียงกรณีศึกษาที่ต้องการชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของภาวะภาษีที่เกิดขึ้น ซึ่งในตัวอย่าง ทั้ง ๆ ที่กำหนดควัตถุติด เพียงตัวเดียว คือจากสารเคมีมาเป็นโพลีเอสเตอร์ชนิดนั้น ก็ได้ค่าแตกต่างกันมากมายขนาดนี้ ถ้าการคำนวณเป็นการคำนวณจากพื้นฐานความเป็นจริงทั้งหมดของอุตสาหกรรมสิ่งทอที่ดี ขบวนการผลิตที่ซับซ้อนและวัตถุดิบที่ใช้มีมากมายหลายตัว ค่าความแตกต่างของภาวะภาษีการค้ากับภาษีมูลค่าเพิ่มก็จะมากกว่านี้ ซึ่งก็คงจะมากพอที่เราน่าจะพิจารณาว่าภาษีมูลค่าเพิ่มน่าจะนำมาใช้แทนภาษีการค้าที่ซับซ้อนอยู่ในปัจจุบันนี้

สำหรับอุตสาหกรรมฟอกย้อม-พิมพ์ผ้าของไทย ภาวะภาษีที่เกิดขึ้นจากการจัดเก็บซ้ำซ้อน ทำให้สะสม เป็นต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นมาเรื่อย ๆ จนมาถึงอุตสาหกรรมฟอกย้อม-พิมพ์ผ้าที่ต้องซื้อวัตถุดิบในราคาที่สูง เนื่องจากการผลักภาระภาษีมาข้างหน้าของอุตสาหกรรมขั้นต้น ๆ สาเหตุนี้ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่อุตสาหกรรมฟอกย้อม-พิมพ์ผ้าของไทย จึง เป็นอุตสาหกรรมรับจ้างกว่า 70% เพราะไม่ต้องรับภาระภาษีที่ถูกผลักมาเป็นต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นในขั้นตอนของคน อย่างไรก็ตาม นอกจากความแตกต่างกันของภาวะภาษีที่เกิดขึ้นระหว่างภาษีการค้ากับภาษีมูลค่าเพิ่มที่มาก จะเป็นตัวที่เราน่าจะพิจารณานำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้แล้ว ยังมีเหตุผลและปัจจัยอีกหลายอย่างที่เป็นตัวสนับสนุนว่าภาษีมูลค่าเพิ่มจะช่วยให้สิ่งต่าง ๆ ดีขึ้นกว่าเก่า ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

1. การที่อัตราภาษีมูลค่าเพิ่มที่กำหนดขึ้น ก่อให้เกิดภาวะภาษีแก่ระบบอุตสาหกรรม สิ่งทอน้อยกว่าภาวะภาษีที่เกิดขึ้นจากภาษีการค้าและภาษีเทศบาล มิได้หมายความว่าระบบภาษีมูลค่าเพิ่มจะทำให้รายได้ของรัฐบาลลดลง แต่จะทำให้การจัดเก็บภาษีจากระบบภาษีมูลค่าเพิ่มได้มากกว่าหรือไม่น้อยกว่า หรือใกล้เคียงกับภาษีการค้า ทั้งนี้เพราะว่าระบบการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มสามารถช่วยป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษี (Tax Avoidance)¹ ได้ดีกว่าระบบเดิม เนื่องจากมี

ในตัวเอง กล่าวคือ ถ้าขั้นตอนใดหลีกเลี่ยงส่วนเพิ่มก็จะตกไปอยู่กับขั้นตอนต่อไป ขั้นตอนนั้นก็จะเสียมากขึ้น นั่นคือ จะมีการตรวจเช็คกันเองระหว่างแต่ละขั้นตอน โดยอาศัยใบ Invoice เป็นตัวกำกับอยู่

2. ภาษีมูลค่าเพิ่มสามารถเครดิตตัวภาษีที่เสียไปแล้วในแต่ละขั้นตอนออกจากต้นทุนได้อย่างชัดเจนและสะดวก และไม่ต้องนำมาคิดอีกให้ซ้ำซ้อน จะเสียเฉพาะส่วนที่ตนก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มขึ้นเท่านั้น ตัวอย่างเช่น

	ใยสังเคราะห์	เส้นด้าย	ผ้าดิบ	ผ้าฟอกย้อม	เสื้อผ้าสำเร็จรูป	รวม
ราคาขาย (บาท)	100	120	150	180	200	
อัตราภาษี 10%						
ภาษีมูลค่าเพิ่ม	10-0	12-10	15-12	18-15	20-18	
ภาวะภาษีมูลค่าเพิ่ม	10	2	3	3	2	20

¹ การหลีกเลี่ยงภาษี (Tax Avoidance) คือ การอาศัยช่องโหว่ของกฎหมายเพื่อเสียภาษีน้อยกว่าข้อเท็จจริง

จากตัวอย่างแสดงว่า ในกรณีเส้นด้าย แทนที่จะเสียภาษี 12 บาท แต่เสียจริงเพียง 2 บาท เพราะนำเอา Invoice ที่แสดงถึงภาษีวัตถุดิบจากขั้นตอนก่อนที่เสียไปแล้ว 10 บาท นำมาเครดิตได้ นั่นก็คือ ดัดส่วนที่เป็น 10 บาทออกไป ต้นทุนของสินค้าที่จะขายต่อไปอีกทอดก็จะไม่สูงเกินไปจนเป็นภาระต่อการตั้งราคาสินค้าต่อไป

3. ภาษีมูลค่าเพิ่ม ก่อให้เกิดความเป็นธรรมอย่างมาก ทั้งผู้ผลิตสินค้าชั้นกลาง และสินค้าชั้นปลาย และจูงใจให้ผู้ผลิตขยายการผลิต และการลงทุนมากขึ้น

4. สามารถใช้อัตราศูนย์ (Zero Rate) ช่วยในการส่งเสริมการส่งออกได้ ไม่ว่าจะ เป็นอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป หรืออุตสาหกรรมฟอกย้อม-พิมพ์ผ้าของไทย โดยจะทำให้ต้นทุนของเราลดลง สามารถแข่งขันกับตลาดต่างประเทศได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

	ใบสั่งเคราะห์	เส้นด้าย	ผ้าดิบ	ผ้าฟอกย้อม	เสื้อผ้าสำเร็จรูป
ราคาขาย (บาท)	100	120	150	180	200
อัตราภาษี 10%					
ภาษีมูลค่าเพิ่ม	10-0	12-10	15-12	18-15	20-18
ภาระภาษี (บาท)	10	2	3	3	2

แต่ถ้าใช้อัตราศูนย์ เพื่อช่วยอุตสาหกรรมฟอกย้อม-พิมพ์ผ้า ก็จะเป็นดังต่อไปนี้

	10-0	12-10	15-12	0-0	20-18
	10	2	3	0	2

นั่นก็คือ อุตสาหกรรมฟอกย้อม-พิมพ์ผ้า ปกติจะต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มจากส่วนเพิ่มขึ้นมา คือ 3 บาท แต่ถ้าได้รับการส่งเสริมการส่งออก โดยอัตราศูนย์หรือไม่เรียกเก็บส่วนที่จะต้องเสีย 3 บาท ก็ไม่ต้องเสีย จึงทำให้ต้นทุนของสินค้าลดลงไป ซึ่งสามารถนำไปเป็นกลยุทธ์ทางการขาย และการตลาด เพื่อการส่งออกแข่งขันกับคู่แข่งได้ในตลาดโลก

จากทั้งระบบของอุตสาหกรรมสิ่งทอ การใช้อัตราศูนย์นั้นมิได้หมายความว่า จะไม่เรียกเก็บ หรือการยกเว้นภาษีให้แก่สินค้าประเภทนี้โดยเฉพาะ แต่หมายถึงว่า ขบวนการผลิตสินค้านี้ จะต้องเสียภาษีทั้งนั้นทุกขั้นตอนในอัตรามาตรฐานที่จะถูกเรียกเก็บ แต่จะมีบางช่วงที่ไม่ต้องเสีย

ภาษีมูลค่าเพิ่มเลย เช่น อุตสาหกรรมพอกย้อม-พิมพ์ผ้า ตามตัวอย่าง นอกจากนี้ยังช่วยในการ
ขอคืน หรือชดเชยภาษีได้ง่ายกว่าเก่า เพราะสามารถแยกภาระภาษีแต่ละขั้นตอนได้อย่างชัดเจน
ไม่มีการซ้ำซ้อน

5. การกำหนดอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มเพียงอัตราเดียวจะสะดวกต่อการบริการจัด เก็บ
ของเจ้าหน้าที่รัฐบาล สะดวกและง่ายต่อการชำระภาษีของภาคเอกชนมากกว่าอัตราภาษีระบบ
เก่า คือ ภาษีการค้า ซึ่งมีข้อจำกัด ข้อยกเว้น และอัตราให้เลือกใช้มีช่วงกว้างมาก ซึ่งยากต่อ
การตีความ และง่ายต่อการหลีกเลี่ยงภาษี ซึ่งทำให้ขาดความเป็นธรรม และเกิดการรั่วไหลได้
ง่าย

6. สร้างแรงจูงใจกับธุรกิจส่งออก จากจุดเด่นของระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม คือ ช่วยลด
การเก็บภาษีซ้ำซ้อน ทำให้สามารถคำนวณหามูลค่าของภาษีที่แฝงอยู่ในตัวสินค้า ได้อย่างแน่นอน
ถึงแม้ว่ากระบวนการผลิตจะมีหลายขั้นตอนก็ตาม ฉะนั้น การที่สามารถคำนวณมูลค่าของภาษีสินค้า
ได้ การขอรับคืนภาษีสำหรับสินค้าที่จะส่งออกต่างประเทศ ก็จะทำได้อย่างถูกต้อง ผู้ผลิตรู้ถึง
ต้นทุนการส่งออกสินค้า ปัญหาราคาสูงเกินควรจะถูกขจัดไป ทำให้สามารถแข่งขันกับสินค้าที่ผลิต
จากประเทศที่มีระบบภาษีของประเทศนั้นเกือบทวนการส่งออก การเสียเปรียบดุลการค้าของประเทศ
จะลดลง

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าภาษีมูลค่าเพิ่มจะมีข้อดีหลายประการ ที่สามารถจะทดแทนภาษี
การค้าของไทยได้จนเกิดแนวความคิดที่น่าจะนำมาใช้ในการปฏิบัติจริง ๆ แต่มีข้อจำกัดอย่างที่
ทำให้ต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรในการพัฒนาและเตรียมสภาวะรอบด้าน ให้พร้อมที่จะนำระบบนี้
มาใช้ ซึ่งการเตรียมพร้อมเหล่านี้เป็นสิ่งที่เราทุกคนทั้งภาครัฐบาล และเอกชน หวังจะปฏิบัติได้ด้วย
ถ้ามองถึงหลักอุปสงค์ที่ดีของระบบนี้ ต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวม ข้อจำกัดบางประการก็คือ

ประการที่หนึ่ง ระบบบัญชีของภาคธุรกิจไทยยังไม่เหมาะสม การที่จะใช้ระบบภาษีมูลค่า
เพิ่มอย่างมีประสิทธิภาพต้องมีระบบบัญชีที่ดี ในทางปฏิบัติธุรกิจบางธุรกิจของระบบบัญชียังไม่แพร่
หลาย การนำระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้จะขาดความสมบูรณ์

ประการที่สอง ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มจะเพิ่มภาระให้กับผู้ผลิตสินค้า เนื่องจากต้องจัดทำ
หลักฐานทางบัญชีให้ครบถ้วน อาจจะทำให้ขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติ เพราะความเคยชินกับ
ระบบการเสียภาษีแบบเก่า ๆ